

קניין תורה

יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשועי" דק"ק תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת ראה תשפ"ו

עמוד הש"ס לשבוע הבעל"ט: סנהדרין כה: - סנהדרין כח:

עינים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום'

לשלח השבת

עינים צופיות!

לרגל הילולא קדישא של אותו צדיק ממגיני ומצילי הדור - הרה"ק מסאטמאר זי"ע, ולאור המצב הקשה ביגזירת הגיוס' העומדת על הפרק

היה זה טרם פרוץ מלחמת העולם השנייה, ובאור חולפות השמועות על מלחמה ההולכת וקרבה. היה זה באחד מימי חול המועד סוכות, בסוכתו של הרה"ק מסאטמאר זצוק"ל זי"ע א נמצאים עשרות רבות של בחורים בני עליה משיבתו, הבאים לשולחן הסהור אצל הרבי זי"ע שנערך לרגל אושפיזא דמשה רבינו ע"ה, דרוש ארוך אמר הרה"ק מסאטמאר זי"ע כשהוא קושר גג על גג, שואל ומפרק, מבאר ומתרץ, בונה דרושים עמוקים כשהוא צולל במים אדירים של התורה"ק, מדרשי חז"ל, ראשונים ואחרונים, ומיישב בכמה אנפין ובכמה שבילים, כדרכו בקודש.

כדי לציין על 'כח הדרוש' המורסם שלו, כפי שסיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: "הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה רב חיליה בדרוש, והיה בזה חידוש גדול אפי' כלפי דורות קודמים, וכ"ז מחמת שהיה קדוש מנעוריו כידוע, וכבר המליץ עליו כ"ק זקני הקדוש [בעל שומר אמונים] זי"ע בזמנו שהוא נוטר הברית, והכרת פניו ענתה בו שהיה מאיר מאד בקדושתו, וכל אחד שראה זיו קלסתר פניו ראה מהו שופריה דרבי, ולכן אין כל פלא מה שזכה לדרגא של "אינו מאבד טיפה".

"וכידוע היה מבהיל בידיעת התורה שלו באופן נורא, בבלי, ירושלמי, ד' חלקי שו"ע, היו שגורים על לשונו ממש, מדרשים, פסיקות, או איזה ילקוט נידח, לשונות של ראשונים, ואחרונים, וספרים קדמונים, ידועים ושאינם ידועים, הכל היה גלוי וידוע לפניו. רבים תמהו והתפלאו הכיזא יכול בר נש לזכות לכח התורה כזה, בפרט שהיה עסוק גם בעניני הכלל, אלא מן השמים נתנו לו כוחות הללו שלא ישכח כלום וכו' כדי שיוכל לפעול פעילי הנשגבים, וכ"ז מחמת רוב קדושתו" (קובץ 'הדעה' והדבור' ראה תשע"ב, מתוך שיחה בסעודת הילולא בעיה"ק צפת כ"ו מנ"א תשע"א).

הרבי מסיים את התורה, והחלו לומר את ה"חמש עשרה שיר המעלות", כך היה נוהג בשלחן הסהור בימי חוה"מ סוכות, שבכל יום היה מזמר הס"ו שיר המעלות, והיה מכבד את אחד מאנשי שלומו ששמו כשם האושפיזא, ואז החלו נדחקים כל הבחורים ששם "משה" כשם בעל האושפיזא, לעמוד לפני הרבי, אשר חלק מהם יכבד הרבי לפתוח בניגון של כל אחד מהפריקים, ומי שזכה שהרבי כיבדו ידע כי קנה עולמו בחייו.

יושב הרבי בצילא דמהימנותא, כולו אחוז שרעפים, מחשבותיו משוטטות בעולמות העליונים, ולפתע הרים את עיניו הטהורות, כדי לכבד אחד מהם בזמר, הביט על

חדוּתא דאורייתא

נערך ע"י הרד"צ ר' נתן נטליב מו"צ בהוצעה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

הפולמוס בנושא:

'שירעם' בשבת

שירעם הנפתח בתוך הגינה ■ גגון של עגלת תינוק

בזמן שהתחילו להשתמש ב'שירעם' שהיה נקרא בזמניהם 'פארסאל' נתעורר השאלה האם מותר להשתמש בו בשבת. - והנודע ביהודה דרש בעירו פראג יצ"ו, שאין שום היתר בדבר, והוסיף שיש בזה חשש סקילה ח"ו.

ומחיתי בהם ודרשתי באותו פעם בבית הכנסת שהוא איסור גמור:

וכמו שכתב בשו"ת נודע ביהודה (מהד"ת אור"ח סי' ל) וז"ל, על דבר נשיאת הפאראסאל בשבת, והוא כלי העשוי להגן בחממה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, והאדם נושא על ראשו, והוא מאהיל על ראשו וכו'. זה איזה שנים שהובא לקהילתנו והורגלו בו רבים, ומתוך כך התחילו להקל בו גם בשבת, ומחיתי בהם ודרשתי בבית הכנסת שהוא איסור גמור, ואמרת שאפילו חוששני לאיסור סקילה, ומאז ועד עתה אני מוחה בקהילתנו, ורוב העם נוהרים. עכ"ל.

טעם האיסור משום עשיית אוהל בשבת:

והנה הנודע ביהודה האריך לבאר שיש לחוש על פתיחת השירעם משום איסור בניית אוהל, כיון שנעשה להגן ויש בו גם מחיצות. - והוסיף שאפילו באופן שכבר נפתח מערב שבת, אסור לטייל בו ברחוב העיר, מפני חשש מראית עין, שיבואו האנשים לחשוד שנפתח ביום השבת.

אין להרעיש העולם בשביל זה:

אבל החת"ס בתשובה (אור"ח סי' עב) דחה דברי הנודע ביהודה, ודעתו נוטה שאין בזה אפילו איסור מדרבנן. וז"ל, ראיתי בנודע ביהודה מה שכתב אודות הפאראסאל שחושש להם מחיוב חטאת וכו'.

ואחר העיון הדק היטב, אומר אני בודאי לישא פאראסאל בשבת - לאו משנת חסידים היא, ושומר נפשו ירחק ממנו. אבל מכל מקום לפי עניית דעתי, איננו כמו שחשב הגאון זצ"ל, וסיים להלכה, וז"ל, קרוב לומר שאפילו מדרבנן שרי, ואם כן לכל הפחות מותר לפותחם ע"י גוי, ואין להרעיש העולם בשביל זה, עכ"ל.

תוכן דברי החת"ס שם:

ומבאר שם בתוך דבריו שאיסור דאורייתא בודאי אין בזה, כיון שאין זה אוהל קבוע, וכן מיטלטל ממקום למקום. - ומצדד שאין בזה איסור דרבנן, כיון שמחובר עליו חוט ומשיחה כדי לפתחו נמצא חשיב רק תוספת אוהל עראי שמותר ^א. - וגם הגאון רבי ברוך פרנקל זצ"ל בעל הברוך טעם בהערותיו על תשובת הנודע ביהודה תמה הרבה עליו ^ב.

היתר משום כסא טרסקלי:

ולכאורה היה יכולין להתיר פתיחת שירעם כיון שהכל מוכן ואין צריך רק לפתחו, וכמו שהתירו לפתוח כסא מקופל שנקרא בלשון חז"ל 'כסא טרסקלי' ^ג.

והנודע ביהודה הרגיש בזה בתשובה שם, וכתב לדחות שלא הקילו רק בכסא שאין עשוי להגן, ולא באוהל שעשוי להגן ^ד, וכ"כ בשו"ע הרב (סעיף יג) שלא התירו כסא טרסקל כיון שאין עשוי להגן.

א. כמבואר סי' שטו (סעיף ה) לענין טלית שיש עליו חוט ומשיחה שיש להקל.

ב. וכן בהגהות בית מאיר בסי' שטו שם כתב שנשאל על זה, ולמעשה דעתו נוטה להיתר ע"ש.

ג. כמבואר סי' שטו (סעיף ה).

ד. והפרי מגדים (סי' שטו א"א סק"ה) מחלק באופן אחר וז"ל, אותן גגין שנשאין בגשמים [שירעם] אפשר גרע מכאן, דהני אין צריך לעשות כלום כי אם הפשיטה והכפילה, מה שאין כן בגגין צריך לקשור הרצועות קצת וכדומה עכ"ל, והעתיקו הביד"ל (סעיף ח, ד"ה טפח),

אבל למעשה דעת הרבה אחרונים שהיתר כסא טרסקל שייך אף כשעשוי להגן.^ט

כבר פשט איסורו ואין לדבר בענין זה למעשה:

אבל כבר כתב התהלה לדוד (סקט"ז) וז"ל, לענין פתיחת הפריסאל בשבת, כבר פשיט איסורא במדינותינו, ואין לדבר בענין זה למעשה, ולא יהיו אלא דברים המותרים, ואחרים נוהגין בהם איסור חמור, עכ"ל. - וכן המהרש"ם בדעת תורה (סי' שטו) כתב ליישב דעת החת"ס שם החולק על הנודע ביהודה. וסיים בזה"ל, ומכל מקום יש בזה כמה מכשולות, ושומר נפשו ירחק מזה, ובפרט במקומות שנהגו להחמיר, ח"ו לפרוץ גדר עכ"ל.

הדבר מסור לחכמים לגדור גדר במקום הפרצה:

וכ"כ החזו"א וז"ל, דברי הנודע ביהודה בפתיחת הפערסאל בשבת אינם מתיישרים, דזה ממש דין כסא טרסקל, ואין מקום לחלק בין נעשה לאוהל ללא נעשה לאוהל. ומה שיש לדון הוא משום תיקון מנא, כיון דבפתיחתו ראוי לשמש בו בכל מקום חשיב תיקון מנא. וגם אושא מילתא טפי וניכר בו עובדא דחול, וגורם פרצה, והרי הדבר מסור לחכמים לגדור גדר במקום הפרצה עכ"ל.

שירעם המחובר לקרקע הגינה או שלחן הגינה:

והנה מצוי לפעמים בעיקר בדירת נופש שמתוקן שירעם המחובר לקרקע הגינה או להשלחן הנמצא בגינה כדי להגן מפני החום או הגשם, והשאלה האם מותר לפתחו לדעת הנודע ביהודה, או שדבר זה קיל יותר. - ומדברי החזו"א משמע שלא החמירו רק על שירעם המיטלטל ממקום למקום ויש בזה חשש תיקון מנא, ועובדא דחול שהולך ברחוב העיר, אבל אין להוסיף גם שירעם המחובר בתוך הגינה.^י

פלוגתת החזו"א והגר"ח נאה בענין סגירת גגון על עגלות תינוקות:

והנה החזו"א כתב שם שמותר לפתוח גגון של עגלת תינוק כמו שהתיר לפתוח כסא טרסקל שלא החמירו אף כשעשוי להגן.

אבל הגר"ח נאה בקצות השלחן (סי' קכ סק"ח) כתב לאסור ושיש להזהיר להמון עם, מפני שהולך שם בשיטת שו"ע הרב שלא להקיל בכסא טרסקל גם כשעשוי להגן וכדעת הנודע ביהודה.

אבל בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' כח) נשאל על ענין זה, וכתב לצדד להקל גם לדעת השו"ע הרב שלא החמירו רק באוהל שנתקפל כולו כמו השירעם, אבל בעגלת תינוק שאין מתקפל רק הגג בלבד, דומה הגג לדלת הנפתח, ומותר לכל הדיעות ע"ש, וכן נתפשט המנהג להקל.

ועל כרחק לדעתם יש להקל בדין כסא טרסקל אף כשעשוי להגן, וכ"כ בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' כח). ובאמת שלדבריהם היה צריכין להתיר כהיום לפתוח שירעם, כיון שאין צריך שום מעשה קשירה כשפותחו. ה. ופלא מצינו למהרש"ם בדעת תורה שנשאר בצריך עיון האם מותר להקל גם כשנעשה להגן. ו. וכ"כ הגר"ן קרליץ זצ"ל בחוט שני (שבת פל"ז סק"י) להקל בשירעם המחובר על עגלת תינוק שיש להקל לדעת החזו"א ע"ש.

פני כל הבחורים שנדחקו ועמדו סביבו בפחד ומורא, נראה היה כי הרבי מחפש אחר אחד מהם, והנה נחו עיניו על הבחור ליפא שווארץ שעמד בין כולם, [ה"ה לימים הגה"ח רבי ליפא שווארץ ז"ל מח"ס המאזני ח"ל, ראש השוחטים של העדה החרדית בירושלים, ומנהל מוסדות ייטב לב בירושלים]. "ליפא" - הכריז הרבי, והיה זה רמז כי מכובד הוא להתחיל בזמר וניגון לאחד מה"שיר המעלות" שנאמרו.

ליפא הביט לימין ולשמאל, רצה להיות בטוח שהרבי מתכוון אכן אליו, הלא אין שמו משה, ומדוע ישנה הרבי ממנהגו הקבוע כשעדיין כמה בחורים ששם משה לא נקראו וטרם כוודו?

כשסיים ליפא את אמירת שיר המעלות בניגון שפתח, הביט אל הרבי שכנראה הבין לפליאתו, הרבי חיך ואמר "הלא אח לך ושמו משה", סתם ולא פירש. ליפא ניסה להבין, אחיו מבוגר ממנו בשנים רבות ומתגורר הרחק ממקום הזה, ממת' מכבד הרבי ב"שיר המעלות" לפי שמות האחים?!

חלפו שנים רבות, ליפא זכה להקים בית בישראל בעיר ניר-באטור באונגארן, ולצד בני ביתו שדאגו להמציא טרף לבני ביתם, ישב הוא מהבוקר מוקדם ועד שעות הלילה המאוחרות, כשכולו טובל בים הש"ס והפוסקים, וגם משמש כשו"ב בעיירה.

ואז גזרה ממשלת אונגארן שכל יהודי מגיל כ"ה צריך להתגייס לעבוד עבודת כפיה, וגזירה זו נקרא "מונקא טאבור" וקבלתי פקודה להתייצב לצבא

הענן השחור שטייל בקרירות מרושעת מעל שמי אירופה, הגיע אף למחוז מארמרוש וגם לסאטמאר, הנאצים טרם הגיעו בפועל אל אותן הערים, אך את הבהלה הם כבר הספיקו לזרוע, והחרדה אחזה בכל, ממשלת הונגריא גזרה אז שכל יהודי מגיל כ"ה ומעלה צריך להתגייס לעבודות כפיה שנקראה בשם 'מונקא-טאבור'. יהודים רבים גויסו לעבודות כפיה שאין להם סוף, התנאים היו קשים ובלתי אנושיים, תוך סכנת נפשות תמידית.

בין הנקראים לגיוס היה גם מיודענו ר' ליפא, וברגע שה'צו'

א פרישער
גישמאקער פרק
'זה בורר'
פרק השלישי
דעם נייעם פרישער
פרק וועט מען
לערנען גרינדלאך
אין גישמאק

פרישער
און
זאפטיג!

חודש
אפריל

די הערשטע הכנה
צו ראש השנה איז מיטן
לערנען יעדן יעדן טאג

א עמוד גמרא

הרה"ק רמ"מ מרימנוב
זי"ע"א היה השליח
ציבור בראש השנה
אצל רבו הקדוש הרה"א
מליזנסק זי"ע.
פעם אחת בראש השנה בהגיע
העת שהיה צריך לעבור לפני
התיבה, החביא הרה"ק את עצמו
ולא הלך להתפלל לפני העמוד,
וחיפשו אחריו, עד שמצאוהו
נחבא אל הכלים, ואחרי ריבוי
הפצרות ניגש ועבר לפני התיבה.
אח"כ אמר, שמפאת כן לא רצה
להיות הש"ץ.
כי מי שהוא ש"ץ
דר"ה ויוהכ"פ, צריך
להיזהר שמיום ט"ו
באב ואילך לא
יעבור עליו אפילו
יום אחד בלי לימוד
'עמוד גמרא'.

והוא, מחמת טרדת הדרך, היה
לו אונס, וביום אחד לא הספיק
ללמוד שיעורו בגמרא, וע"כ לא
רצה לגשת לפני התיבה.

כבוד קדושת רבינו שליט"א
(במלכה-מלכה מוצאין ליל י"ג בעומר תשי"ג)

שערים המצויינים בהלכה

נערך ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מר"צ בהדגה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

שו"ת למערכת

האם מותר לילך לפני התפלה לחבירו לברך לו ברכת מזל טוב:

שאלה: המגיע בביהמ"ד להתפלל שחרית האם מותר לפסוע לפני התפלה ממקומו למקום חבירו לברך לו ברכת 'מזל טוב', כגון לחתן בשבת עליה לתורה, או מי שנולד לו בן או בת וכדו'.

תשובה: א. על פי הדין אסור לילך קודם התפלה לבית חבירו ליתן לו שלום, או אפילו לברך 'צפרא דמרי טב'.

אבל אם צריך לעבור סמוך לבית חבירו, מותר ליכנס לביתו לברך 'צפרא דמרי טב'.

וליתן לו שלום, אסור אף באופן זה. כמבואר בסי' פט (סעיף ב).

ב. כתב הפמ"ג (א"א סק"ז) שאסור לילך בביהמ"ד ממקומו למקום חבירו ליתן לו שלום, שאף זאת חשיב כהולך לבית חבירו. והעתיקו להלכה במשנ"ב (סק"ט).

ג. ולכאורה נמצא שאסור לילך ממקומו למקום חבירו לברך לו ברכת מזל טוב, כמו שאסור לילך לבית חבירו לברך 'צפרא דמרי טב'.

אבל יש לצדד שלא החמיר הפמ"ג רק לענין ברכת שלום, אבל מותר לילך למקום חבירו לברך 'צפרא דמרי טב' שלא גרע זאת מההולך סמוך לבית חבירו - שמותר לו ליכנס לביתו לברך 'צפרא דמרי טב'.

ונמצא שמותר לילך ממקומו למקום חבירו לברך 'ברכת מזל טוב', שלא החמירו רק על ברכת שלום בלבד.

לאכול חלות דבש:

שאלה: יש אפשרות לקנות דבש דבורים ביחד עם השעוה, הנקרא 'חלות דבש', אבל יכול להיות שנשאר מעט רגלי הדבורים מעורב בדבש האם יש איזה חשש לאכלו.

תשובה: דבש המעורב רגלי הדבורים, מותר לאכלו, כיון שאין לרגלי הדבורים טעם, דינו כהיתר, כמו שהורה ר"ת (תוס' ע"ז סט. ד"ה ההוא).

אבל כתב הפר"ח סי' פא (סק"ז) שיש לחוש שנשאר בדבש גם גוף הדבורים שאסור באכילה, וכן מפני חשש נמלים שמצוי בדבש, ולכן יש לזהר לסננו.¹ והעתיקו הפמ"ג (סי' קג שפי"ד סק"א) וכתב שראוי לחוש לדבריו.

וחלות דבש לא עבר סינון, וזולת באופן שנבדק

א. כן משמע בלשון הפמ"ג שם, וכן מסתבר שהלא כשצריך לילך סמוך לבית חבירו מותר ליכנס לבית חבירו לברך לו 'צפרא דמרי טב', והוא הדין כשנמצא בביהמ"ד במקומו שהוא סמוך למקום חבירו שמותר לילך למקום חבירו לברך לו 'צפרא דמרי טב'.

ב. ובשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' טו) כתב להקל מטעם אחר, שלא החמירו לילך לחבירו רק לברכת 'צפרא דמרי טב' ולא לענין מזל טוב ע"ש, ולא הבינותי החילוק ביניהם.

ג. ז"ל שם, יש לתמוה עכשיו היאך אנו אוכלים דבש דבורים והלא רגלי הדבורים מעורבים בדבש, לכן נראה לר"ת דודאי רגלי הדבורים כיון דעצמות בעלמא נינהו מותרים.

ד. ז"ל, יש לחזויר לבני הבית שלא לאכול דבש בלא סינון תחילה, או מפני הדבורים שנמצאים בתוכו, או מפני הנמלים דשכיחי טובא בדבש, וכן אני נוהר שלא לאכול דבש אלא אם כן מסננין אותו תחילה סמוך לאכילה, וכן ראוי לעשות עכ"ל.

הגיע לידו חשב לעצמו להגיע ביום הגיוס עם הניירות (מסמכי זהות) של אחיו משה, שהיה מבוגר ממנו בתשע עשרה שנה... הוא היה בגיל כ"ח, ואחיו ר' משה היה כבר בן ארבעים ושבע, ורוב בני גילו כבר לא גיוסו ליטול חלק במלחמה, אך במחשבה שניה חיך ליפא אל עצמו וחשב: "וכי יאימנו לי הקצינים שאני בעל ניירות הללו? הרי פני מעידות כמאה עדים שאני רק בשנות העשרים לחיי". הסתובב ליפא כשהוא חסר מנוח, ולא נותר לו אלא להתפלל לאביו שבשמים שיתקנו בעצה טובה מלפניו.

זמן קצר לפני הזמן שנקצב עליו להתייצב לגיוס, פנה ר' ליפא לאביו הגה"ח ר' עזריאל שווארץ ז"ל שהיה גר אז בסאטמאר, ותינה לפניו את כל אשר עלול לבוא עליו, וביקש ממנו שיכנס אל הרבי ולשאול חוות דעת קדשו כדת מה לעשות, אך הרבי אמר לו שכבר זמן לא ראה את פניו וברצונו לראותו, אך אביו ר' עזריאל אמר להרבי, שהצרות נתרבו, השנאה ליהודים גברה בכל המקומות, וכל הדרכים בחזקת סכנה גדולה, ולכן קשה עליו מאוד לצאת לדרך. הרבי שמע את החשש, והציע לבוא בערב שבת קודש אחר הצהרים, אז לא יאונה לו כל און.

אכן כך עשה, הגיע לסאטמאר בערב שבת קודש, היה זה שבת חנוכה, קודם זמן הדלקת הנרות, והלך לבית המדרש להתפלל תפילת קבלת שבת בצל קדשו של הרה"ק. לאחר התפילה עבר בשורה לומר להרבע 'גוט שבת', והיה כאשר עבר לפניו ונתן לו שלום, אז עניו הקדושים לנוכח יבטו על פניו ימין ושמאל ועל כל עבר, והיה נראה על פניו הקדושים שהוא שבע רצון ממה שראו עיניו.

לאחר השבת, נכנס פנה ליפא אל חדרו של הרבי, ואז הבין למפרע מה שרבינו הסתכל עליו מראשו ועד רגליו, כשאמר לו שיכול לקחת התעודות של אחיו משה ואין לו מה לדאוג, בהטעימו: "א גוי פארשטייט נישט קיין חילוק, איינער מיט א בארד הייסט שוין ביי זיי ארעג" (היינו אדם זקן). ["הגויים לא מבינים הרבה חילוקים, מי שהוא רק טעון זקן הוא כבר בעיניהם כמבוגר"]. הרבי הסביר שכל היהודים דומים אחד לשני בעיניהם! ואם יגיש את הניירות של האח הגדול אף אחד לא יעיר לו על כך? הרבי בירך אותו שיצליח בכל דרכיו! ובעזרת השי"ת ישוב בריא ושלם.

בני המשפחה השיגו עבורו את כל הניירות של אחיו, והלך ליפא אל 'לשכת הגיוס' כשבדידו התעודות של אחיו. תור גדול היה לפניו, חיל ורעדה אחז בו כשהבחין שגם לפניו בתור עומד אחד צעיר כמראהו, ובדידו מחזיק גם הוא ניירות של אחד המבוגר ממנו, בגיל שכבר לא מגייסים. הקצינים עברו על הניירות בעיון רב, הביטו באיש ובדפים חליפות, ואז נענה הגדול שביניהם: "הללעג וקלס תשים את מפקדי הצבא? וכי חושב אתה שאיננו יודעים כי משקר הנך? ואין זו צורתך האמיתית?". כך צעקו עליו בקולי קולות

אותו צעיר הנפחד נורק באכזריות אל אוהל המתגייסים, ולא נודע להיכן הגיע. רק הבטחתו של הרבי הותירה בליפא כח להגיש את ניירותיו בהגיע תורו...

והוא - ארכבותיו דא לדא נקשן...

הקצין שלפניו קיבל את צרור הניירות, הסתכל עליו ובחן אותו משני צידי פניו, בדיוק באותה צורה שהרבי הסתכל עליו בליל שבת, וזיה לפלא. שוב בדק את 'שנת הלידה', והסכים עם מה שכתוב בשמו 'משה', ושהוא בן ארבעים ושבע שנים... "בגיל כזה לא מגייסים" הסביר לו הקצין, ושחררו לשוב לביתו.

אבל בזה עדיין הסיפור לא נגמר.

לאחר מכן מיהר ליפא למסילות הברזל שתשיבו למחוז מגוריו. הניירות היו בידיו, והוא שמר עליהם כעל בבת עינו, שהרי בימי מלחמה אלו מי שמהלך ברחובה של עיר בלי ניירות נעצר ונלקח לחקירה...

פרטים בדין ברכת מעשה בראשית על חוף הים:

שאלה: העומד על חוף הים ושכח לברך ברכת 'עושה מעשה בראשית', ולאחר שעמד שם הרבה זמן נזכר שצריך לברך, האם עדיין יכול לברך.

תשובה: א. אם עדיין נמצא על חוף הים ולא הלך למקום אחר, יכול לברך.

ב. ואם נמצא בבית מלון על חוף הים, אף שנכנס לחדר פנימי שאין יכול לראות הים, כגון שאין שם חלון הפונה לצד הים, כיון שעדיין נמצא במקום החוף, לא חשיב הפסק ויכול עדיין לברך.

ג. וכן הנוסע סמוך לחוף הים ולא בירך, כגון שרצה להיות במקום סמוך יותר אף שבאמצע נסיעתו נפסק ראייתו על ידי הרים או בנינים, יכול עדיין לברך ולא חשיב הפסק.

מים שהורחתו בקומקום חלבי, האם מותר לערות ממנו למרק בשרי:

שאלה: מים שהורחתו בקומקום, ויש ספק שמה הניחו פעם בתוך הקומקום שוקולד חלבי לרככו, האם מותר לערות המים לתוך מרק בשרי.

תשובה: לכאורה המים נשאר פרוה כיון שכבר נפגם בליעת החלב של דופני הקומקום, מכל מקום במים לא הקילו בנו"ט לפגם כיון שאין להם חשיבות כל כך כשאר תבשיל ולא חשיב דיעבד, ולכן אם הוחם מים בכלי של איסור אין בן יומו אסור לשותותו.

אבל לענין בשר וחלב כיון שיש גם צירוף נ"ט בר נ"ט, יש להקל שנשאר המים בגדר פרוה ולכן מותר לערות הרוחתים לתבשיל של בשר.

ולכתחלה אין להרתיע המים בקומקום כדי לערותו לתוך תבשיל של בשר שלא התירו לגרום היתר נ"ט בר נ"ט, אבל כשאין לו קומקום אחר מותר להרתיע המים.

ובענין זה שיש רק ספק אם יש בליעת חלב בדופני הקומקום, ועוד אף אם הניח פעם שוקלד חלבי אפשר שהיה ס' במים נגד מעט החלב הבלוע בשוקלד, מסתבר שמותר להרתיע המים לכתחלה על דעת לערבו במרק בשרי.

נטל ידיו לאכול פת מכזית ונמלך לאכול יותר האם צריך ליטול ידיו שנית:

שאלה: אחד רצה לאכול חתיכת פת פחות מכזית, ונטל ידיו אבל לא בירך על נטילת ידיו,

ה. כן משמע בבית הלל סי' ירח (י"ה במקום) לענין ברכת הראייה, וכ"כ בשו"ת בצל החכמה (י"ה סי' כו).

ו. וכן הביא בספר שער העין (עמ' טז) דעת גדולי פוסקי זמננו.

ז. כמבואר בסי' קכב (סעיף ה).

ח. כ"כ החכמות אדם (בצל מח דין ב).

ואף שהחמירו בסי' צה (סעיף ג) לענין מים גם בבשר בחלב, הוא מפני שאין שם ההיתר של נ"ט בר נ"ט ע"ש.

כיוון שמעיקר הדין אין חיוב נטילה על אכילת פת פחות מכזית, ואחר כך נמלך ורצה לאכול פת יותר האם צריך ליטול שנית ולברך על הנטילה.

תשובה: הבית יוסף (סי' קנח) מסתפק לענין נטל ידיו על טיבולו במשקה, ואח"כ נמלך לאכול פת האם צריך ליטול ידיו שנית^ט, והכריע להלכה (סעיף ז') ליטול ידיו שנית, אבל כיון שיש ספק לא יברך על הנטילה.

וטעם הספק כיון שיש אומרים שאין חיוב נטילה על דבר שטיבולו במשקה, נמצא שלפי דעתם לא היה נטילה ראשונה נטילת חיוב, ולכן צריך ליטול ידיו שנית^י.

ואם כן הוא הדין בענין זה שעל פי דעת הרבה פוסקים אין חיוב נטילה על אכילת פת פחות משיעור כזית^{יא}, נמצא שלא היה נטילת חיוב לדעתם, יש ליטול ידיו שנית ולא יברך^{יב}.

מזיגת היין לתוך הכוס בג' פעמים:

שאלה: כשמוזגין יין לתוך כוס של קידוש, האם יש ענין למזוג ג' פעמים ולא בבת אחת.

תשובה: הרבה צדיקים נהגו לעשות מוזיגה ג' פעמים וכן נהגו רבותינו.

אבל לא מצאתי מקור רק לענין מוזיגת מים לתוך היין לפני קידוש כתב בספר מעבר יבק (שפת אמת, פכ"ח) שנכון למזוג המים ג' פעמים, ואפשר שמזה נובע המנהג גם לענין מוזיגת היין לתוך הכוס למזוג ג' פעמים.

הש"ץ טעה ואמר מודים דרבנן:

שאלה: ש"ץ טעה ואמר בחזרת הש"ץ מודים דרבנן ביחד עם הציבור, ואח"כ התחיל ועל כולם וגומר חתימת הברכה, ונתעורר השאלה האם צריך לברך שנית.

תשובה: אף ששינה נוסח תחלת הברכה כיון שלא שינה לגמרי, שהרי טופס הברכה להודות להקב"ה, ועוד שלא שינה מחתימת הברכה, ויש אומרים שהכל הולך כפי החתימה^{טז} מסתבר שביעבר לא יברך שנית.

גביע זכוכית שנשברה רגלו בשבת האם מותר להצניעו:

שאלה: גביע זכוכית שנפל רגלו בשבת, אבל אפשר להרביקו על ידי דבק לאחר השבת, האם מותר לטלטלו להצניעו כדי שיוכל לתקנו אחר השבת.

תשובה: כלי שנשבר, ואין שבר הכלי ראוי לשימוש, דינו כמוקצה מחמת גופו^{טז}.

אבל באופן זה שיוכל לתקנו אחר השבת, וכל שכן כשדעתו לתקנו אחר השבת, לכאורה אין דינו כמוקצה.

וכדין דלתי הכלים שנתפרקו שלא חשיב מוקצה, כיון שראוי להתחבר לכלי - אחר השבת^{טז}.

ט. מדייק מדברי התוס' פסחים (קטו: ד"ה אסוח) שיש ליטול שנית, ונשאר בצ"ע.

י. כן מבאר במשנ"ב (סקי"ח).

יא. כמו שהביא המשנה (שם סק"י) מחלוקת האחרונים בענין זה.

יב. וראיתי בחידושי הגרי"ז (סוטה ד') שמבאר הכונה באופן אחר שהנטילה לטיבולו במשקה אינו משום מצות נטילה, רק משום טומאה בלבד, ואם יודע שלא נגע בטומאה אין צריך נטילה ע"ש, ולכאורה לפי דבריו יש לומר שאם נטל ידיו על פת אף על שיעור פחות מכזית אין צריך ליטול ידיו שנית כלל, שלא הסתפק בה"י רק כשלא נטל ידיו לפת.

יג. הביה"ל סי' נט (סעיף ב. ד"ה ולא) הביא כן דעת הגרי"א ע"ש.

יד. כמבואר בסי' שח (סעיף ה).

טו. כמבואר בסי' שח (סעיף ח).

ומסתבר שאף באופן שיש ספק אם יוכל לתקנו אחר השבת, לא חשיב כמוקצה, כיון שדעתו עליו לחברו.

שפיכת מרק רותח על צלחת שנשאר מרק צונן:

שאלה: בצלחת מרק שנשאר שיורי מרק צונן, ורוצה בשבת לערות עליה מרק רותח מן הקדירה, האם יש לחוש משום בישול אחר בישול.

תשובה: א. דבר לח שנתבשל ונצטנן, יש בזה משום בישול אחר בישול.

ואם כן, מרק שנצטנן, יש בזה משום בישול. אבל מותר לערבו בכלי שני רותח, כיון שיש אומרים שאף לח צונן אין בו משום בישול אחר בישול הקילו לענין כלי שני^{טז}.

ב. אבל אסור לערות עליו מתוך כלי ראשון, שהעירוי מבשל כלי ראשון, וכשמערה על ידי כף שאיבה, כיון שיש אומרים שיש להכף דין כלי שני, יש להקל לערות על מרק צונן שנתבשל^{טז}.

לעשות תספורת לאביו:

שאלה: אבי בקש ממני לגלח לו שערות ראשו, האם יש חשש איסור בזה.

תשובה: במושב זקנים על התורה (פ' משפטים) כתב ח"ל, האב לא מצי מחיל צערו, ולכן אסור לבן לספר לאביו, שמא יפצע אותו וצערו, אין במחילתו כלום עכ"ל.

וכן בלקט יושר (ח"ב ענין ב) הביא על רבו התרומת הדשן ח"ל, אמר שאין בני רשאי לגלח, אע"פ שאני מוחל על כבודי, משום שמא יעשה בי חבורה עכ"ל.

אבל יש לומר שברוך כלל כהיום במכונה רגילה אין מצוי עשיית חבורה ופצע, אין צריך לחוש על דבר שאין מצוי כלל.

טז. כ"כ במשנ"ב סי' שיח (סקי"ג).

יז. כן בשמע במשנ"ב סי' רנ"ג (סקי"ד) ע"ש.

שאלות ניתן לשאול בכל מכמני ההלכה במערכת 'קול התורה':

מס' 02-3-722-700 ואח"כ *

כמו"כ ניתן להתקשר להעורך הגאון המו"צ שליט"א: 05331-21-571

כאשר עלה על הרכבת, והנה קציני צבא נכנסו לקרון, וביקשו ממנו להראות לו התעודות שלו.

"מדוע לא גויסת לצבא?" תמה בפניו אחד הקצינים.

ר' ליפא ענה לו שזה האיש שבתמונה, ושגם בלשכת ההתייצבות כבר הסכימו שאכן אלו התעודות שלו.

אבל הקצין התרגז וצרח מכעס: "אלו לא הניירות שלך, אתה נראה הרבה יותר צעיר..."

פניו חוורו כסיד. מה בצע לו ששוחרר מן הגיוס בצבא, הן לא נתנו לו 'תעודת פטור', וכיצד יאמינו לו שוטרים צבאיים השורצים בכל פינות העיר, כעכברי שדה השורצים על פני שטח מרעה...

אך השמירה העליונה שביקר אותו הרבי לא פגה ממנו גם עתה. תוך כדי שפני הקצין התאדמו מכעס, נכנס פתאום אל הקרון איזה קצין מבוהל שחיפש אותו הקצין ואת חבריו, והודיע להם שיש להודרו, וצריך ללכת מכאן והודיע לו: "הרכבת עוצרת עתה, ואנו יורדים בפקודה! עזוב את הכל, ובואו איתנו..."

קשה היה לשונא ישראל זה לוותר לגמרי על הטרף שנפל לידי, והסתפק בסטירת לחי מצלצלת על פניו של ליפא, וכשנפטר ממנו אמר לו בבהלה: "יודע אני שמשמטם הינך, אך מוכרח אני ללכת, והא לך מתת יד..."

ימים רבים היו ליפא ובני משפחתו עומדים משתוממים על כוחו הגדול של אותו צדיק זיע"א, שראה כבר כמה שנים לפני את הצרה השוררת עליו, והכתירו בשם 'משה', וכיבדו ב'שיר המעלות', בהטעימו שהוא אחיו הוא משה...

תקופה קצרה לאחר מכן ביקר הרבי מסאטמאר בעיר ניר-באטור שם התגורר ליפא ובני משפחתו, הרבי הגיע להשתתף בשמחת נישואיו של הגה"צ רבי מנחם מנדל רובין זצ"ל אב"ד מוזשאי, ופגש אז הרבי בר' ליפא שהיה בין המשתתפים, ואמר לו בבדיחותא: "ואם הערט זיך משה?"

חתנו של הרבי, ה"ה הגה"צ הרב מסעמיהאלי זצ"ל שישב שם, תיקן מיד את הרבי, וטען: הלא זהו ליפא ולא משה, וענה הרבי: "מיר פארציילסטו ווי אזוי ער הייסט". כלומר - "ידעתי גם ידעתי". ונהרה של שמחה עברה על פני הצדיק...!!!

(הערה: כך מצאנו את הסיפור הנפלא מופיע במקומות שונים. אם אחד מבני המשפחה או אחרים יודעים הסיפור במדויק יותר, נשמח לקבל את הסיפור עם כל הדיקום, וזכות הרבים תהיה תלוייה בידם.)

בסיוע תאגיד ד"ר שמואל

הנצי"ג

הרה"ח יצחק אייזיק שטיינברג || הרה"ג ישראל בראנסדורפר
ראש מולד ישיבת בריה מרבי שפיט כהילה

נחלה הרה"ח אהרן ברי' פוקס	גבבת הרה"ח מרדכי יצחק בהגרי' יאראוויטש	רמ"א הרה"ח נפתלי הערצקא גאבל	רמ"ד 1 הרה"ח אברהם מרדכי קאהן מרבי כהילה	רמ"ד 2 הרה"ח אהרן ברי' כהן
רמ"ד 3 הרה"ח אהרן ברי' ברין	רמ"ד 4 הרה"ח יואל ברי' הירש	תפילתו הרה"ח יצחק ברוח"ט פוקס	מברית הרה"ח חיים יוסף פערל	חריש הרה"ח אברהם יהושע ה. גוטליב

די ווילנע שוין אזוי שטארק וויאזוי באווייזט מען דאס! → רשימת הנצי"ג באה"ק

מקום תפילתו מרגיש
און ק' ג'מיוויק. 380 און 86082 און 86082
אין י"ג און 86082 און 86082

מעט (בסיק י"א) כתב דיותר נכון לומר בפיו וכדברי הדעת קדושים.

איך לומר בשאר השמות הק':

ולענין שם אלקים ושאר שמות הקדושים, כתב הדעת קדושים (סי' רע"ד סק"ד) דאם אינו קורא כל הפסוק כהוייתו הוי הזכרת השמות לבטלה, בין בשם הוי' ובין בשאר שמות הק'. ובשם אלקים יקרא הסופר אלקים עם קו"ף, וכדו' בשאר השמות, ומסיים בדעת קדושים דאף שמוזכר אלקים עם קו"ף יש לומר בזה דכמו שכינוי נזירות הוי לי' כלשונם ממש, כן הוא לגבי מה שצריך לומר אמירה בפה בשעת כתיבה שכינוי הוי לי' אמירה בהוייתו ממש. ע"כ. וכיון שהסופרים קוראים התיבות לפי כתיבתן ולא לפי קריאתן כדי שלא לטעות, (וכמובא בקסת הסופר, סי' ד', לשכ"ה ח, ^ב) הרי אינם קוראים את הפסוק כהוייתו, על כן אין להזכיר השמות הק' דהוי לבטלה, אלא יקרא בכינוי כנ"ל. וכן כתב בספר לשכת הסופר (ול' אברהם אהרן ברידא, סי' ד' ס"ק ג') שהסופר יאמר אלקים עם קו"ף, והביא דבריו במאיר עיני סופרים (סי' ו', בסוף הסימן בדקדוקי סופרים).

ב. והסופר המפר הרה"ח ר' מנחם דוידוביץ זצ"ל היה נותן סימנים בעת קריאת התיבות לפני הכתיבה בין מלא חסר, כגון יביאך מלא היה קורא הביית בחיירי, ויבאך חסר קרא הביית בפת"ח, וכן ע"ז הדרך. וכן בתיבות שבקריאתן הם דומים אך שונים בכתיבתן כגון עליהם בעיני' ה' קורא העיני' בפת"ח, ואליהם באל"ף קרא האל"ף בסג"ל.

ג. ואף סופר שמרגיש שלא יטעה אם יקרא כפי הכתיבה, גם כן כמעט לא יתכן שיקרא כל הפסוק בהוייתו ממש, כי הסופרים כותבין מתוך תיקון סופרים ואין שום סימן היכן הוא סוף פסוק, וגם אינו מנוקד, וכמעט שאי אפשר לכוון בקריאת הניקוד הנכונה בלי חושש שמנוקד, וגם בכל זאת יצטרך לזהר שלא להפסיק באמצע הפסוק בענינים אחרים.

הלכות סת"ם

הרה"ג ר' יוסף קדיש בלום שליט"א
מרבני משיב כהלכה ב'הלכות סת"ם'

בענין קריאת השמות הקדושים בפיו לפני הכתיבה:

שאלה: הנה מבואר בשלחן ערוך (סי' ל"ב סעיף ל"א, ובקסת הסופר סי' ד') דלפני הכתיבה צריך הסופר לקרות התיבות בפיו. מה הדין כשבא לכתוב שמות הק' האם ואין צריך לקרות בפיו השמות הקדושים. תשובה:

איך לומר בשם הוי':

לענין שם הוי', כתב בקסת הסופר (סי' ד', לשכ"ה ס"ק ו'), בשם הגר"ש קלוגר. כיון שצריך לקרות התיבות כפי הכתיבה, ובשם הוי' הרי אי אפשר לקרות כפי הכתיבה, לכן אינו קורא כלל בשם הוי'. ובדברי חיים (ח"ב יו"ד סי' ע"א והובא בקל סופרים סימן ו' סעיף ד') כתב בדכתיבת השם יאמר יו"ד ק"א וא"ו ק"א עם קו"ף. וכן כתב הדעת קדושים (סי' רע"ד סק"ד) דיקרא יו"ד ק"א וא"ו ק"א עם קו"ף, או שיאמר יו"ד עם ה"א ויו"ו עם ה"א ^א ובמקדש

א. בקובץ בית אהרן וישראל (אורי תשנ"ח) הובא מרשמת הרה"ק ר' ירחמיאל משה מקאונץ זי"ע שהרה"ק הבית אהרן יו"ע אמר לסופר ר' אלעזר (פורסן זצ"ל) או דו וועסט שרייבן דעם שם זאלסטו זאגן יו"ד און ה"א און וא"ו און ה"א, ושמעתי מהרב החסיד ר' שמעון שווארץ שליט"א דהטעם הוא שקרא עם קו"ף אינו האות הנכונה, לכן יאמר ה"א אלא שמפסיק בתיבה אחרת בין הי"ד לה"א.

בית תלמוד להוראה	
דיוני ממונות	הרה"ג ר' אברהם דימאנט שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05331-48-453
בית מדרש	הרה"ג ר' שמעון עוזר בראים ווייס שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05484-76-940
בית מדרש	הרה"ג ר' אליהו גוטליב שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05041-52-017
בית מדרש	הרה"ג ר' ראובן יהושע ווייס שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05271-97-741
בית מדרש	הרה"ג ר' מרדכי מנחם סימון שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05484-80-936
בית מדרש	הרה"ג ר' מיכאל אליעזר ברייט שפיצר שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05484-68-717
בית מדרש	הרה"ג ר' אהרן ברייט לויפער שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05484-63-582
בית מדרש	הרה"ג ר' יואל רובין שליט"א פול: 05276-30-126
בית מדרש	הרה"ג ר' שמעון דוב ברגסדורפר שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05331-71-244
בית מדרש	הרה"ג ר' אפרים גוטליב שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05276-53-708
בית מדרש	הרה"ג ר' נפתלי ברייט שטיינברגר שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05832-99-809
בית מדרש	הרה"ג ר' שמעון מתתיהו חיים היילפרין שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05484-91-128
בית מדרש	הרה"ג ר' אפרים גוטליב שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05276-53-708
בית מדרש	הרה"ג ר' אברהם מרדכי קאהן שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05271-22-451
בית מדרש	הרה"ג ר' ישראל יצחק גוטליב שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05276-96-741
בית מדרש	הרה"ג ר' יוסף קדיש בלום שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05331-40-139
בית מדרש	הרה"ג ר' אברהם בנערי היימליך שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05341-25-253
בית מדרש	הרה"ג ר' יהודה ארי' סאקס שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05041-03-166
בית מדרש	הרה"ג ר' מנחם מענדל גוטליב שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05271-93-503
בית מדרש	הרה"ג ר' חיים ברייט כהן שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05276-97-459
בית מדרש	הרה"ג ר' דוד גולדשמיד שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05276-03-510
בית מדרש	הרה"ג ר' שמעון דוב בראים בלום שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05485-19-899
בית מדרש	הרה"ג ר' יצחק איוויק ברייט שטיינברגר שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05276-20-202
בית מדרש	הרה"ג ר' יוסף צבי סימון שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05276-43-909
בית מדרש	הרה"ג ר' אהרן דוד סאמעט שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05331-57-857
בית מדרש	הרה"ג ר' אברהם ברייט וואלעס שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05271-15-449
בית מדרש	הרה"ג ר' יחזקאל בנערי סאמעט שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05485-02-387
בית מדרש	הרה"ג ר' אברהם בנערי ראבינאוויטש שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05341-33-786
בית מדרש	הרה"ג ר' עמרם הלוי וואלעס שליט"א רב ב'משיב כהלכה' פול: 05341-03-766
בית מדרש	הרה"ג ר' ישראל ברייט ברגסדורפר שליט"א מורה ב'נתיבות הוראה' פול: 05832-50-969

בס"ד

פכאון !!!

חברות קנין ש"ס ונבחנו הש"ס

שעי' ועד מפעל התורה דקהל תולדות אהרן בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

לקראת הבחינה השניה במסכת סנהדרין

הבחינה

יום א' פרשת כי תצא ג' אלול הבעל"ט

לחברות:

- נבחנו הש"ס - הותיקים.
- נבחנו הש"ס - החדשים.
- קנין ש"ס - הותיקים.
- קנין ש"ס - החדשים.

פכאון
בפאון
יקצאו
בין

פכאון
בפאון
יקצאו
בין

מבי מדרשא

בירורי הלכה שנתלכנו בשיעוריו של הגאון ר' ברוך יהודה היימליך שליט"א מו"צ בהעדה החרדית ומרבני קהילתנו הק'

הנוסע נסיעה של כמה ימים האם צריך לומר תפילת הדרך בכל יום?

שאלה: הנוסע נסיעה של כמה ימים, כגון נסיעה למקומות הקדושים וכל לילה ישן שינת קבע במלון, ואח"כ ממשיך לדרך, האם צריך לומר תפילת הדרך בכל יום?

• ההלכה •

א. יש סוברים שכל זמן שהאדם נמצא בדרך, אפילו נוסע לכמה ימים, אין צריך לומר 'תפילת הדרך', ויאמרה בלא חתימה, אמנם דעת רוב הפוסקים דאם ישן שינת קבע בלילה, אח"כ כשנמשך בדרך צריך לומר 'תפילת הדרך' בחתימת ברכה.

[ואם השכים וחזר לנסוע בעוד לילה, י"א שימתין לברך שנית אחר שיאיר היום].

ב. האומר 'תפילת הדרך' באמצע נסיעה כגון באופן שממשיך לנסוע אחרי שינת קבע בלילה, אפשר לברך גם כשעדיין נמצא בעיר, כשהוא מוכן לצאת לדרך.

וכיון שיכול לברך בתוך העיר, עדיף שיאמר 'תפילת הדרך' בשמו"ע בברכת שומע תפילה, אם הוא מוכן לצאת לדרך תיכף אחר התפילה, ובוזה יצא גם להסוברים שיברך בלי חתימה, וגם הרוויח בזה דהוי ברכה הסמוכה לחברתה].

ג. אם עצר מן הדרך וישן שינת קבע ביום, אינו צריך לומר 'תפילת הדרך' (והרצת להחמיר, יאמרה בלא חתימה).

ד. הישן בלילה שינת עראי בדרך, יאמר 'תפילת הדרך' בבוקר בלא חתימה, וכן הנוסע כל הלילה, אפילו שישן שינת קבע בלילה - בשעת הנסיעה, כגון באנייה או פליג'י"ר (מטוס), יאמרה בבוקר בלא חתימה, כיון שהוא נוסע כל הזמן.

[ויש סוברים שבכל יום יש חיוב חדש, ולפי"ז צריך לומר 'תפילת הדרך' בבוקר עם חתימה, אמנם העיקר לדינא לומר בלא חתימה, וזולת מי שיש לו מסורת מצד רבותיו או אבותיו לאומרה עם חתימת ברכה].

ה. דרייווע"ר (נהג נסיעות) - שביום אחד נוסע כמה נסיעות מחוץ לעיר, אינו מברך אלא פעם אחת ביום, אפילו אם חזר לביתו בין הנסיעות.

• בירור הלכה •

שינה הוי הפסק:

כתב בשו"ע (סימן ק"י סעיף ה'): "אין צריך לומר אותה אלא פעם אחת ביום, ואפילו אם ינוח בעיר באמצע היום, אבל אם דעתו ללון (בלילה) בעיר, ואחר כך נמלך ויצא ממנה לעבור חוצה לה או לשוב לביתו, צריך לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת" עכ"ל.

מדברי השו"ע מבואר שהנוסע בדרך ארוכה ובאמצע הדרך נכנס ללון בעיר שנודמן לו בדרך, נחשב היסח הדעת, וכאשר יוצא מהעיר וממשיך ללכת לדרך, הוי דמכמו דרך חדשה וצריך לומר שנית תפילת הדרך' (מ"ב ס"ק כ"ה).

הסיח דעתו מלנסוע:

עוד מתבאר מדברי השו"ע, שאם מתחילת נסיעתו, היתה דעתו לעצור כדי ללון בלילה בעיר שימצא, ואח"כ ימשיך בדרך, אז אפילו אח"כ נמלך ויצא מהעיר בלא לינה כלל [נמשמע אפילו יצא עוד מבעוד יום], צריך לומר שוב 'תפילת הדרך', בין אם ממשיך ללכת בדרך בין אם חזר לביתו, דכיון דחשב ללון בעיר, הוי היסח הדעת מהנסיעה.

שינת היום:

אבל אם נעצר מן הדרך ונכנס לעיר לנוח ביום, אין שינת היום נחשב להפסק, שיצטרפו לומר שוב תפילת הדרך כאשר ממשיך לנסוע בדרך, [ונמסותימת הדברים נמשמע שאפילו שינת קבע ביום אינה הפסק, וכן מזה דמבואר להלן לגבי שינת לילה דמשמע דוקא שינת לילה, וע"ע להלן].

שינת עראי בלילה:

אך, הנוסע כל הלילה, אפילו אם עוצר מעט לנוח באכסניא על הדרך, ואח"כ חזר לנסוע, יאמר תפילת הדרך בבוקר בלא חתימת ברכה, (מ"ב שם). כיון ששינת עראי שישן בלילה בדרך, אינו נחשב להפסק, [וכעין דאמרינן לעיל בדין שינה ביום, אלא שביום אפילו שינת קבע אינו נחשב כהפסק, (וכמו שיתבאר להלן)].

ומ"מ צריך שיאמרה בלי חתימת ברכה, שכמה פוסקים השוו זאת לברכת התורה, ושם מבואר (סימן מ"ז סעיף י"ב) דמי שלא ישן בלילה, לא יברך ברכת התורה בבוקר, כיון שלא הפסיק בשינה, ויש אומרים דברכת התורה דומה לשאר ברכות השחר, שתקנו לברך כל יום בבוקר, לכן גם לגבי 'תפילת הדרך' יש לברך בבוקר בלא חתימה, כיון דהוא יום חדש. כ"כ בשע"צ (ס"ק כ"ה) בשם השערי תשובה

בדבריהם כדעת רוב הפוסקים (שהובאו בשערי תשובה ובמ"א). וכדעה זו נקט הגה"ק מסאטמאר זצ"ל, כמו שהביא בשו"ת שרגא האמרי (חלק סימן מ"ט) מפי עידי ראיה, שבשנת תשט"ז בעת נסעו ברכת מווינה דרך שטראסבורג באמצע הלילה, נוסע עמו עד פאריז, ובעלות הבוקר אמר על הרכבת תפילת הדרך בברכה הסמוכה לחברתה לברכת הנהנין כנהוג.

לן בעיר בלילה:

ויש שכתבו להקל, שאפילו אם ישן שינת קבע בלילה בעיר באמצע הדרך, ואח"כ בבוקר המשיך בנסיעה אין לברך, וכ"כ בפרי חדש (ס"ק ה') בזה"ל: "שאינו מתפלל תפילה זו אלא בתחילת יציאתו, ואפילו שמתעכב הרבה ימים בדרך, כיון שבירכה פעם אחת נפטר בזה" עכ"ל.

וכ"כ בסידור הרב (פסקי הסידור, תפילת הדרך): "ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו, יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון, ויחתום ברוך אתה שומע תפילה בלי הזכרת השם" עכ"ל, ויש חוששים לשיטה זו.

התפילה כוללת את כל הדרך:

ובספר קצות השולחן (סימן ס"ז ס"ק ו') ביאר הטעם: "שעצם התפילה שתולכנו לשלום וכו', והגיענו למחוז חפצנו וכו', היא כוללת בתוכה את כל הדרך שעליו ללכת מחמת יציאתו מביתו עכשיו, בין הדרך שילך היום ובין הדרך של שאר הימים נכלל מעיקרא בתוך התפילה, ע"כ שפיר יש לומר שאי"צ להתפלל עוד בשאר הימים, ולפיכך יתפלל מספק בשאר הימים בלא שם".

נשאר בעיר לכמה ימים:

עוד כתב בספר קצות השולחן (שם) דמסתבר שדברי שו"ע הרב (פסקי הסידור שם) שאין לומר 'תפילת הדרך' בשאר ימי הנסיעה הוא דווקא כשהוא נוסע מביתו לזמן מועט, "אבל השדר"ם" (גבאי צדקה) שנוסעים מביתם לזמן רב, ובכל עיר שיוקדים שהיה בה כמה ימים עד שגומר עסקיו, צריך לומר תפילת הדרך כל פעם שעוקר מעיר זו לעיר אחרת, וצ"ע למעשה".

[ונדברי הפר"ח שכתב "ואפילו שמתעכב הרבה ימים בדרך", כוונתו שעצם הנסיעה נמשך כמה ימים, אבל כשנכנס לעיר יש לו מטרה להיות שם אפילו לימים מועטים, הרי בזה נשלם חלק מהנסיעה, ושוב צריך לברך כשנמשך הנסיעה, אבל השו"ע הרב (פסקי הסידור שם) כתב "עד שובו לביתו", משמע דעד אז הוא עדיין נחשב כהולך בדרך, לכן מסתפק בקצות השולחן באופן שנשאר בעיר ימים מועטים].

יכולים לברך בעיר:

וזהו אע"ג שכתבו הפוסקים (הרי"ד במאמרים הקדומים) שלכתחילה יש לברך תפילת הדרך שכבר יצא מן העיר והחזיק בדרך, מ"מ אם ישן שינת קבע בעיר ואח"כ ממשיך בדרך, שצריך לומר שוב 'תפילת הדרך' ביום השני, אז יכול לברך גם צורך שיצא מן העיר בזמן שמכין עצמו לצאת לדרך, כ"כ במ"ב (ס"ק כ"ט) בשם הא"ר והפ"מ ג.

יאמרה בברכת 'שומע תפילה':

ולכן אם ממשיך לנסוע לדרך אחר התפילה, וכבר ארו את צרכיו והוא מוכן לצאת לדרך תיכף אחר התפילה, עדיף לומר 'תפילת הדרך' באמצע שמונה עשרה בברכת שומע תפילה, משום ב' טעמים:

טעם א', משום שע"ז תהיה סמוכה לברכה אחרת (ברכה את צמח), כמו שנהג המהר"ם מרוטנבורג (במ"ש בשו"ע סימן ק"י סעיף ו'). טעם ב', משום שיוצא בזה גם שינת הפר"ח והשו"ע שלפי שיטתם הוי ספק ברכה לבטלה, וכיון שאומרה בתפילה אין כאן ברכה לבטלה.

דרייווע"ר:

לעיל הובא שמי שנוסע בדרך ואמר 'תפילת הדרך' וחזר לביתו, אם יוצא שנית לדרך, צריך לומר שנית 'תפילת הדרך', אבל דרייווע"ר (נהג נסיעות) שיש לו נסיעות מחוץ לעיר, וחזר לביתו בין נסיעה לנסיעה, אין בזה היסח הדעת, וכיון שאמר 'תפילת הדרך' בבוקר, שוב אין צריך לאומרה באותו היום.